

זירות התמודדות: איש המקצוע בעולמם של ילדים נפגעי התעללות והזנחה

רשמים מיום העיון השנתי של קמפוס חרוב לילדים

קל וחומר בעקבות ההבנה שהילד יהיה תלוי בהוריו, פיזית ורגשית, עוד שנים רבות.

ההרצאה הבאה, של ד"ר יהונתן פיאמנטה, עו"ס ופסיכותרפיסט, מנהל מרכז כרם גליל גולן לטיפול בקטינים נפגעי אלימות מינית, עסקה במורכבות מקומו בזירה המשפטית של המטפל בילד נפגע.

בהרצאתו חשף ד"ר פיאמנטה סוגיות שעלו בטיפולו עם ילדים נפגעי פגיעה מינית בהקשר להליך המשפטי המלווה את הטיפול הנפשי. תוך תחילה התמקד בתיאור מקרה, תוך התייחסות לאתגר הראשוני של המטפל בטיפול מסוג זה - יצירת אמון וסטינג המאפשרים למטפל לשתף את שעבר. לאחר מכן הרחיב את היריעה לקשר שבין הילד להוריו ולמבוגרים שלצדו, תוך בחינת דפוס היחסים המושפעים אלה מאלה. בהמשך, מציע ד"ר פיאמנטה, יש לתווך לילד המטופל את ההליכים הטיפוליים והמשפטיים גם יחד, לאפשר לו חוויית שותפות בתהליך וכן לבטא את כעסו על עולם המבוגרים, הנחוה ככושל, לתת מלים לחווייתו הרגשיות, ולבסוף - לנסות להבין שאין סוף מושלם: כלומר, להשלים עם המציאות הקיימת וממנה לשאוף לתפקד ולהתפתח באופן המיטיב ביותר.

בחלקה השני של הרצאתו תיאר ד"ר פיאמנטה את מחקרו הבוחן את ההליך הפלילי ככלי טיפולי, מתוך עיניהם של ילדים נפגעים מינית. המחקר בדק את רצונו של הילד להיות מוביל או מובל בהליך, עד כמה התמסר או נמנע מהגשת התלונה והיכן הוא נע על הרצף שבין הרצון להישמע לבין הרצון לפרטיות. הנבדקים העידו על תחושות שונות שעלו בהם, ועל כן לא הצטיירה מגמה אחידה. אזי, נשאלת השאלה איך ייתכן שמאפיינים מסוימים נחוו לעתים כמיטיבים מאוד ובמצבים אחרים כפוגעניים ביותר, ובעקבות זאת - האם המסקנה היא שלא ניתן "לסמן" מראש מרכיבים מיטיבים ומרכיבים פוגעניים לאורך ההליך המשפטי?

בהתייחס לממצאים אלו, ד"ר פיאמנטה מציע המלצות יישומיות בהליך הפלילי לילדים נפגעי פגיעה מינית. בין היתר, הקפדה על תהליך צפוי מראש (מידע מהותי, עדכונים פרוצדורליים לילד), קשר בין-אישי רציף וקבוע מתחילת ההליך, לאורכו ולאחר סיומו, דגש על מרכיבי מוגנות (מרחב טיפולי מאפשר ומיעוט דמויות טיפוליות) והתאמה אישית של סגנון השותפות בהליך עם הקטינה ועם מעגלי התמיכה שלה.



נשאלת השאלה איך ייתכן שמאפיינים מסוימים נחוו לעתים כמיטיבים מאוד ובמצבים אחרים כפוגעניים ביותר, ובעקבות זאת - האם המסקנה היא שלא ניתן "לסמן" מראש מרכיבים מיטיבים ומרכיבים פוגעניים לאורך ההליך המשפטי?

קמפוס חרוב לילדים עורך מדי שנה יום עיון, בשיתוף בית הספר לעבודה סוציאלית ורווחה חברתית של האוניברסיטה העברית.

בקמפוס חרוב מקובצים תחת קורת גג אחת רבים מהשירותים המיועדים לילדים נפגעי התעללות והזנחה, במטרה לשדרג ולהעצים את הטיפול המקצועי, לייעל את הטיפול בילדים הנפגעים, להנגיש את כלל השירותים - שהיו מפוזרים ברחבי העיר - וכן לקדם ולפתח שיתופי פעולה עם האוניברסיטה העברית ובית החולים הדסה, הסמוכים לקמפוס.

השנה בחרנו להקדיש את יום העיון להתמודדות של אנשי המקצוע עם סוגיות בטיפול בילדים נפגעי הזנחה והתעללות. מתוך ההנחה שאנשי מקצוע אלה חשופים באופן יום-יומי לכאב ולמצוקה נפשית ועל כן נמצאים במוקד הסיכון לפתח טראומטיזציה משנית, יש חשיבות רבה להעלאת נושא בריאותם הנפשית על סדר היום.

פרופ' אשר בן אריה, מנכ"ל מכון חרוב, פתח את יום העיון בחשיפת פרויקטים עתידיים של המכון, פירוט העשייה העכשווית המרובה וברכה למשתתפים, שהגיעו ממסגרות שונות ברחבי הארץ.

יום העיון כלל ארבע הרצאות. את הראשונה שבהן העביר **ישי בוכהולץ**, עו"ס ופסיכותרפיסט, מטפל וראש צוות במרכז מיטל. ישי דן בסוגיית נאמנות המטפל בטיפול בילד ובהוריו, תוך הצגת ניתוחי מקרה ודוגמאות מהשטח. לדבריו, בכניסה לטיפול על ההורה לחלוק עם המטפל חלקים מההורות שלו, מה שעלול להיחוו כפגיעה בתחושת המסוגלות ההורית. הורים לילדים שנפגעו מינית חווים התמודדויות נוספות ורמת המורכבות עולה.

במקביל, המטפל מתמודד עם הזדהויות והשלכות שלו להורים ו/או לילד מתוך עולמו הפנימי. הוא עלול לייחס להורים אלמנטים של הזנחה ועליו להתמודד עם קריסה של הטיפול אל המציאות המורכבת. כך מתהווים יחסי "ילד-מטפל", בנוסף ליחסי "ילד-הורה" הקיימים. בהרצאתו, ישי תיאר את המהות והאופן של תהליך הנפרדות בטיפול והאתגרים הנובעים ממנו.

רותם גודמן - עו"ס; עוזרת מחקר, מכון חרוב; בוגרת תואר ראשון בפסיכולוגיה וקרימינולוגיה ולומדת לתואר שני במגמה לטיפול ישיר בעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית בירושלים. rotem@haruv.org.il

לבין המוח החדש (שבו מתפתחים הדמיון, ראיית העתיד, שפה, יכולות תכנון ומנטליזציה).

ד"ר ברגר הדגיש את חשיבות השאיפה לאיזון בין מערכות הוויסות הרגשי וטען שיש להבחין בין חמלה לבין מצוקה אמפתית בקרב אנשי טיפול מדיסציפלינות שונות. למעשה, תחושת החמלה היא רגש חיובי המכוון כלפי האחר וגורם למוטיבציה פרו־חברתית, בעוד מצוקה אמפתית היא רגש שלילי, המכוון לעצמי ועלול לגרום להימנעות מצד המטפל. בהמשך סקר ד"ר ברגר מחקרים רבים המצביעים על שוני בשכיחות הטראומטיזציה המשנית והשחיקה. בקרב אנשי הצלה וחילוץ, צוותי חירום, כיבוי אש וכוחות הביטחון, נראה רמות נמוכות יחסית של מדדים אלו; בקרב צוותים רפואיים (בעיקר אחיות) נראה רמות לחץ, שחיקה וטראומטיזציה משנית בינוניות יחסית; בקרב אנשי בריאות הנפש נמצא רמות של טראומה משנית הגבוהות מאלו של אנשי המקצוע הטיפוליים האחרים; ואילו בקרב מי שעבדו עם נפגעי התעללות פיזית בילדים, נראה רמות גבוהות במיוחד.

ד"ר ברגר הציג גם את מחקרו על פנומולוגיה בעייתית בעבודה עם נפגעי עבירה והציע אסטרטגיות למניעת טראומטיזציה משנית - הן ברמה האישית והן ברמה המקצועית/ארגונית. בסוף ההרצאה הדגים שיטות להגעה לאיזון, כגון תרגילי נשימה ושימוש בטכניקות מתרבות המזרח (לדוגמה, מיינדפולנס והרפיה). לדבריו, עבודה עצמית הכוללת קשיבות, חמלה ומימוניות התמודדות, יחד עם מינון ואיזון עבודתם של המטפלים וכן עבודה מקצועית וארגונית - הם המפתח למניעת טראומטיזציה משנית ולתחושת סיפוק בעבודה.

למידע נוסף, ניתן לפנות לאתר "מכון חרוב" - "כנסים וימי עיון".

לסיכום, ד"ר פיאמנטה הדגיש את הרגישות הנדרשת בטיפול ובלידוי של קטינה/ה שנפגע מינית, את התאמת הלידוי באופן אישי לנפגע/ת מתוך שותפות בתהליך ואת המשמעות של נוכחות אנשי מקצוע מהתחום, שיוכלו לעטוף את הנפגע/ת בתחושות ביטחון והכלה.

עו"ד כרמית פולק־כהן, היועצת המשפטית של המועצה לשלום הילד, סקרה חקיקה שיזמה המועצה בנוגע לזכויות של קטינים נפגעי עבירה בהליך הפלילי. את המידע על אודות הצרכים והמענים החסרים בשטח אוספת המועצה במהלך הפעלת התכנית ללידוי ילדים נפגעי עבירה, הפועלת במועצה מזה שנים ארוכות. במסגרת תכנית זו, מעניקים ליווי משפטי לקטינים נפגעי עבירה לאורך ההליך הפלילי. מעבר למענה הפרטי הניתן למשפחות רבות, התכנית מאפשרת איסוף מידע על שינויי מדיניות הנדרשים בשטח.

הרצאתו של ד"ר **רוני ברגר**, מהמרכז ללימודי טראומה ומשבר של אוניברסיטת תל־אביב והמכון לחמלה ואלטרואיזם של אוניברסיטת סטנפורד, ארה"ב, עסקה בהיבטים רגשיים של צוותים הנחשפים לעולמם של ילדים נפגעי התעללות והזנחה.

תחילה התמקד ד"ר ברגר בתיאור מושגים תיאורטיים כמו העברה נגדית, טראומטיזציה עקיפה, לחץ טראומטי משני, תשישות חמלה וההבדל בין טראומטיזציה משנית לעקיפה. בהמשך, פירט על אודות סימפטומים של שחיקה בקרב מטפלים, בהם תשישות מנטלית, רגשית, פיזיולוגית והתנהגותית. כמו כן, הוא הציג את המכניזם שעל פיו לכל המטפלים יש פוטנציאל לפתח סימפטומים של טראומה עקיפה על בסיס היחסים בין המוח הקדום (הכולל את הדחפים, הרגשות וההתנהגות של האדם)

לאתר 2 מקומות אחרונים!

מכון אדלר
המכון נש אולפד אדלר בישראל (עד)

בית הספר לפסיכותרפיה אדלריאנית פסיכולוגיה חיובית, קוגניטיבית וחברתית

המסלול התלת שנתי ללימודי תעודה בפסיכותרפיה למטפלים בעלי תואר שני טיפולי



"הכל יכול להיות עם אהבה..."
- אלפרד אדלר -

מכון אדלר מציע הכשרה מעמיקה ומקיפה בפסיכותרפיה המשלבת קורסים תיאורטיים, מעשיים וחוויתיים. המסלול התלת שנתי ללימודי תעודה בפסיכותרפיה מיועד לבעלי תואר שני במקצוע טיפולי, ומתקיים פעם בשבוע במסגרת יום לימודים ארוך.

הטיפול האדלריאני מבקש לעודד מטופלים לפתח אומץ וזיקה חברתית לצורך השתתפות מלאה בשלושת מעגלי החיים המרכזיים: משפחה, עבודה וחברה. וזאת, על בסיס אמונה בכך שתחושת שייכות ויכולת נתינה הן הבסיס לרווחתו האישית של היחיד.

זוהי גישה טיפולית המדגישה שותפות שוויונית בין מטפל למטופל. ללימודי פסיכותרפיה בגישה האדלריאנית מתאימים למטפלים המאמינים שלאדם יש מידה רבה של חופש בחירה בחייו, כמו גם כוחות יצירתיים מולדים.

תכנית הלימודים מוכרת על ידי האגודה הישראלית לפסיכותרפיה ממוקדת.

נותרו 2 מקומות אחרונים!

לתיאום פגישה וקבלת פרטים נוספים על תכנית הלימודים:
אריאלה 09-9565342 / ariela@m-adler.com